

Sendt bare som e-post:
postmottak@domstoladministrasjonen.no

Domstoladministrasjonen

Oslo, 1. september 2016

Deres ref. 16/460

Intern høring – Forslag til økonomiplan for domstolene 2017-2020

Det vises til høringsbrev av 21. juni 2016 – "Intern høring – Forslag til økonomiplan for domstolene 2017 – 2020", vedlagt "Forslag til økonomiplan for domstolene 2018 – 2021".

Det er bedt om at høringsuttalelsene konsentreres om prioriteringen av overordnede ressursbehov i domstolene og DA i et langsiktig perspektiv. Den norske Dommerforening har følgende merknader til forslaget:

Til pkt. 1.2 Budsjettpress og behovet for omstilling, 1.3 Stortingets krav til domstolene.

Det fremgår av punkt 1.2 at dersom budsjettet isoleres til tingrettene og lagmannsretten så har sammenlignbare virksomheter innenfor Justisområdet, som politiet og kriminalomsorgen, hatt en betydelig sterkere budsjettvekst de siste årene. Sammenhengen i straffesakskjeden tilsier bare på denne bakgrunn at domstolenes budsjett bør styrkes vesentlig. Det fremstår som passivt og uheldig at DA ikke argumenterer for dette i forslaget.

Videre fremgår det av punkt 1.3 at ingen av lagmannsrettene og bare halvparten av tingrettene klarer å overholde kravene til saksbehandlingstid. Dersom domstolenes budsjett ikke bedres, vil saksbehandlingstiden fortsette å øke. Dommerforeningen viser f. eks. til at saksbehandlingstiden for sivile saker i Borgarting lagmannsrett har økt fra 7 til 12 måneder det siste året. På bakgrunn av at saksbehandlingstiden også øker i raskt tempo ved andre domstoler, er det overraskende og uheldig at DA ikke går nærmere inn på dette, og på hvilke negative konsekvenser det vil få for det rettsøkende publikum. Det er et reelt behov for bemanningsøkning i domstolene. DA har selv beregnet behovet til 100 årsverk, jf. pkt. 2.5.2. DA bør ikke underkommunisere alvorligheten i situasjonen i økonomiplanen.

Til pkt. 1.5 Fornyning og effektivisering av domstolene og pkt. 2.1 Digitale domstoler.

Det fremgår at DA antar at en digitalisering vil gi både kvantitative og kvalitative gevinster. Dommerforeningen bemerker at det er bra at digitalisering prioriteres høyt. Foreløpig er det imidlertid planlagt å gjennomføre digitalisering av Høyesterett, lagmannsrettene og de 12 største tingrettene. Dommerforeningen vil påpeke at det er viktig at de øvrige førsteinstansdomstolene også blir digitalisert så snart som mulig for at både domstolene og de profesjonelle aktørene skal få full effekt og gevinst av digitaliseringen.

Videre kan det ikke forventes at gevinster ved en digitalisering kan innkasseres før digitaliseringen er gjennomført. Det virker også helt urealistisk at digitalisering av domstolene "langt på vei [vil] løse det skisserte bemanningsbehovet i første- og andreinstansdomstolene" slik DA skriver i punkt 2.5.2, og som DA, som nevnt selv, har beregnet til 100 årsverk. Dommerforeningen viser til at det ikke er sagt noe konkret eller vist til noen undersøkelser om hvordan digitalisering vil frigjøre så mye ressurser. Dommernes sentrale arbeidsoppgaver vil neppe rasjonaliseres nevneverdig (domskrivning, prosessledelse). Dommerforeningen ser det som uheldig at DA i en økonomiplan kommuniserer at "alt" vil løse seg ved digitalisering.

Dommerforeningen antar at det særlig er saksbehandlerne som vil merke gevinsten ved digitalisering. Saksbehandlerne vil få frigjort tid som kan brukes til å avlaste dommerne. Dommerforeningen har tidligere påpekt at for å møte domstolenes utfordringer er det viktig å se nærmere på arbeidsfordelingen mellom saksbehandlere og dommere. Dommerforeningen er av den oppfatning at dommerne bruker svært mye tid på kontorarbeid og annet arbeid som kunne vært utført av andre ansatte. Det vises f. eks. til at dommerne mange steder åpner og klargjør rettssaler, selv skriver inn alle "standardopplysninger" i rettsbøker og avgjørelser og selv forkynner avgjørelsene. Dersom denne tiden hadde blitt frigjort, kunne dommerne intensivt arbeidet med den dømmende virksomheten ytterligere slik at domstolene i større grad kunne klart å overholde kravene til saksbehandlingstid, også ved en økning av saksmengden.

Selv om det i utgangspunktet er opp til domstollederne å organisere arbeidet i den enkelte domstol, mener Dommerforeningen at det kunne være hensiktsmessig å drøfte dette i Samarbeidsutvalget for domstolene for å søke å få til en enighet mellom de forskjellige arbeidstakerorganisasjonene når det gjelder hvordan arbeidet i domstolene bør legges opp. Organisasjonene kunne så presentere dette som et forslag til "beste praksis" for å utnytte ressursene best mulig.

Til pkt. 2.2 Opptak i retten

Dommerforeningen er enig i at det nå må bevilges midler til utstyr for opptak i retten. Dette er noe som skulle ha vært på plass for lenge siden.

Pkt. 2.3 Rettsbygninger

Det er mange domstoler som har behov for nye lokaler, og det er viktig at DA har fokus på dette. DA har utarbeidet utkast til arealveileder for tinghus. Dommerforeningen finner grunn til å gjenta noen av våre generelle merknader til utkastet til arealveileder:
Et sentralt moment i utkast til arealveileder er en bekymring for kostnadene. Tinghus vil lett bli kostbare. Dette skyldes hovedsakelig de spesielle funksjoner og arbeidsformer en domstol har.

En kan ikke få fullt funksjonelle domstoler ved å nedskrive kravene til gode tinghus. På sikt vil det være mest avgjørende om dommerne får gode kontor, rettssaler og møterom slik at den fysiske grunnstrukturen er til stede for å avvikle sakene best mulig både kvalitativt og kvantitativt.

Dommerforeningen kan derfor vanskelig se at normene for øvrige deler av offentlig sektor vil være overførbar.

Domstolbygg har tradisjonelt vært representative bygg plassert sentralt i byen. Grunnen til dette har åpenbart vært å signalisere domstolenes betydning og funksjon i samfunnet, de skal framstå som signalbygg. Dommerforeningen finner ingen grunn til å endre denne tradisjonen. Tvert imot har det fremdeles stor betydning at byggene er representative. Det var en stor fordel at 22. juli saken kunne avvikles i Oslo tinghus som framstår som et slikt forholdsvis representativt, moderne og funksjonelt bygg.

I domstolenes «Ide og verdigrunnlag» heter det:

- Domstolene skal være åpne og tilgjengelige for alle.
- Domstolene skal arbeide for økt kunnskap om rettssamfunnet og sin virksomhet og herunder delta i den rettspolitiske debatt om domstolfaglige spørsmål.
- Domstolene skal utvise åpenhet som alle sider ved sin virksomhet for å opprettholde tilliten i samfunnet.

Denne åpenheten og servicen mot det rettssøkende publikum fordrer sentrale, representative bygg med god publikumsfunksjon. Dette er nødvendig for at offentlighetsprinsipper skal bli tillagt tilbørlig tyngde.

Denne innretningen av bygg medfører at dette ikke er fleksible bygg, men tvert imot meget komplekse bygninger med spesialfunksjoner. Det fordrer store takhøyder, spesielle romløsninger og romstørrelser, høye vinduer, sikkerhetssoner, celler osv. Dette er de viktige kostnadsdriverne i et tinghus og gjør det dyrt. Bygge er spesielt og dermed vanskelig å konvertere til annen bruk på et senere tidspunkt. Det gjelder enten det er en liten domstol eller en stor domstol.

Pkt. 2.4 Sikkerhet og beredskap

Dommerforeningen er enig i at det er viktig at det etableres en grunnsikring i alle domstoler. Videre mener Dommerforeningen at det bør vurderes sikkerhet- og adgangskontroll i alle tinghus. Det har vært flere eksempler på alvorlige sikkerhetshendelser i domstoler også utenfor de store byene. Stortinget og Regjeringen har sett viktigheten av å innføre sikkerhetstiltak i egne lokaler. De vurderinger som har vært lagt til grunn ved innføringen av disse tiltakene gjør seg også gjeldene for domstolene.

Pkt. 2.5 Bemanning, 2.5.1 Høyesterett og pkt 2.5.2 Tingrettene og lagmannsrettene

Dommerforeningen mener at det bør ansettes flere utredere i Høyesterett, og at det bør vurderes å ansette flere utredere i lagmannsrettene.

Når det gjelder spørsmålet om å overføre ansvaret for notarialforretninger og vigsler til kommunene, har Dommerforeningen forstått det slik at det nå er tale om et tre sporet system. Kommunene skal foreta de enkleste notarialforretningene. Lensmannen skal ha noe større fullmakter. Domstolene skal foreta alle typer bekreftelser. Det vil sannsynligvis innebære at mange fortsatt vil henvende seg til domstolene for å få foretatt notarialforretninger. Det er derfor mindre sannsynlig at det vil frigjøres store ressurser på dette området. Videre foretas vigsler og notarialforretninger i mange domstoler av saksbehandlerne slik at det er særlig i forhold til disse at det vil frigjøres kapasitet. Frigjøring av denne kapasiteten bør brukes til å overta ytterligere oppgaver fra dommerne, jf. også ovenfor.

Når det gjelder frigjøring av bemanningskapasitet som følge av digitalisering, vises til det som er anført ovenfor under punkt 2.1.

Pkt. 3.1 Kvalitet- og kompetanseutvikling

Dommerforeningen ser det som viktig at det ikke fires på kravene til kvalitet og kompetanseutvikling i domstolene selv om budsjettsituasjonen er vanskelig. Vi er enige i at dette er et område som må prioriteres. Dommerforeningen mener at studiepermisjonen for dommerne i lagmannsrettene og tingrettene bør utvides ytterligere til tre måneder hvert fjerde år slik dommerne i Høyesterett har. Dommerforeningen har forstått det slik at dette er et svært viktig kompetansetiltak for høyesterettsdommerne. Det er ikke grunn til å tro at lagdommerne og tingrettsdommerne vil ha mindre nytte av en slik studiepermisjonsordning.

Pkt. 3.2 Rettsbygninger og teknisk utstyr – Vedlikehold og utbedringer

Når det gjelder rettsbygninger og vedlikehold, viser Dommerforeningen til det vi har anført ovenfor under punkt 2.3. Det er viktig at også leide lokaler fremstår som representative med god publikumsfunksjon samt at dommerne får gode kontor og at rettsalene og møterommene er funksjonelle slik at sakene kan avvikles på best mulig måte.

Det er også viktig at det tekniske utstyrer prioriteres. Dommerforeningen er enig i at velfungerende teknisk utstyr er helt avgjørende for å sikre best mulig effektiv og kvalitetsmessig drift av domstolene

Med vennlig hilsen

Ingjerd Thune
styrets leder

Den norske Dommerforening/styreleder, sorenkriver Ingjerd Thune, Gjøvik tingrett, Postboks 69, 2801 Gjøvik, telefon 61 02 02 00, mobil 906 01 170, ingjerd.thune@domstol.no